

DANMARKS STATISTIK

STATISTISKE MEDDELELSER

FJERDE RÆKKE FJERDE BIND

FØRSTE HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 4 1re LIVRAISON

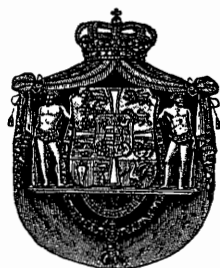
HØSTENS UDFALD I DANMARK 1898

FORELØBIG REDEGØRELSE

CARACTÈRE DE LA RÉCOLTE EN DANEMARK 1898

UDGIVET AF STATENS STATISTISKE BUREAU

PUBLIÉ PAR LE BUREAU DE STATISTIQUE DE L'ÉTAT

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER)

1898

Arbejds- og
Socialministeriets
Bibliotek

Forord.

Avant-propos.

Til nærværende foreløbige Redegørelse for Høstens Udfald, der udkommer paa samme Tid og under samme Form som i de senere Aar, er der i Aar knyttet en skitseret Fremstilling af de meteorologiske Forhold i deres Forbindelse med Landbrugsforholdene. Denne Oversigt skyldes ikke, som Hæftets øvrige Data, Indberetninger fra Amterne m. v., men er udarbejdet paa Grundlag af Maanedsmeddelelserne fra Meteorologisk Institut og dertil knyttede Beretninger og Bemærkninger i «Ugeskrift for Landmænd» og andre Landbrugsblade og Tidsskrifter.

Statens Statistiske Bureau i November 1898.

Marcus Rubin.

Høsten i 1898 kan, som det fremgaar af de fra Landets samtlige Amter modtagne Indberetninger, karakteriseres som en god Middelhøst. Den nærmere Bestemmelse heraf vil fremgaa af det følgende. Man skal dog først hidsætte nogle almindelige Oversigter over de Betingelser med Hensyn til Vejrlig m. m., der have været til Stede for Avlen i det forløbne Landbrugsaar.

Vejrforholdene i Landbrugsaaet 1897—98 have i flere Henseender været afvigende fra vore almindelige klimatiske Forhold. Efter den meget fugtige Høst fulgte en udpræget tør Periode, der begyndte i September Maanedes sidste Halvdel og vedvarede til November Maanedes Slutning. Den normale Nedbør for Maanederne Septbr.—Novbr., 200^{mm} til 240^{mm}, stigende fra Landets østlige til dets vestlige Egne, opnaaedes ikke i nogen af Landsdelene. Øerne havde en Nedbør af 143^{mm}, Jylland af 125^{mm}; i Ribe Amt, der havde den største Nedbør, faldt 209^{mm}, i Randers Amt kun 92^{mm}. Hvad Temperaturforholdene angaar, vare September og Oktober noget for kolde, med respektive 0,5° og 0,4° C. under Normalen, hvorimod November havde 1° over Normalen.

Som Følge af disse gunstige Vejrforhold havde Landbruget fortrinlige Betingelser for at fremme Efteraarsarbejderne, der vare satte en Del tilbage ved den forudgaaende sene Høst. Man opnaaede nu, paa Grund af Jordens mindre fugtige Tilstand, at faa alt Arbejde udført og endog bedre end sædvanligt. Endvidere havde den ovennævnte høje Temperatur i November givet den ofte sent lagte Vintersæd saa gode Vilkaar, at den inden Vinteren havde udviklet sig normalt.

Ligesom Efteraarets Vejrforhold vare heldige for Landbruget, var det samme Tilfældet med Vinterens. Det milde Vejr vedvarede uforandret. December Maanedes Middeltemperatur var $1,8^{\circ}$ — $2,2^{\circ}$ C. over det normale, Januar endnu mere «usædvanlig mild», paa Landbohøjskolens Station $3,6^{\circ}$ C., i Tarm $4,7^{\circ}$ C. over en 30-aarig Middeltemperatur, og Februars Middeltemperatur var $1\frac{3}{4}^{\circ}$ C. over Normalen. Frostdagene vare faa og kun med lave Kuldegrader og lidet Snefald. Derimod var Nedbøren rigelig, tæt op ved det dobbelte af forrige Aars.

Den milde Vinter fremhjalp yderligere de gunstige Forhold, som Efteraaret sluttede med; Vintersæd og Kløver udviklede sig tilfredsstillende, og Pløjningsarbejdet kunde, med faa korte Afbrydelser, fortsættes hele Vinteren. Men efter Vinteren indtraadte et koldt og raat Foraar med en meget stor Nedbør og meget faa solklare Dage. Marts var den forholdsvis mildeste af Foraarsmaanederne, endog over Normalen, hvorimod April og Maj ikke naaede Middeltemperaturen. Nogen større Betydning vilde dette næppe have haft, saafremt den lave Varmegrad ikke havde været ledsaget af en betydelig Nedbør, saa meget mere følelig, som Jorden var stærkt vandfyldt fra Vinteren, og da Foraaret 1898 tilmed havde faa klare, blæsende Dage — medens klart og blæsende Vejr netop paa den Aarstid er nødvendigt for at fremkalde et godt Sædeleje for Vaarkornet — foregik Saaningen trægt og besværligt.

Paa Landets mest kultiverede Jorder var det navnlig dette Forhold, den store Vintervæde og Mangel paa Solskin, der bevirkede, at Saaningen trak længe ud, mest følelig maaske for de sydlige Øer og her særlig for Sukkerroen, hvis Saaning først afsluttedes 14 Dage ud over den normale Sædetid. I andre Egne, navnlig Nordjyllands, men ogsaa Sjællands lavere liggende, flade Egne var det særlig Maj Maanedes store Nedbør, der forhindrede Vaarsædens Lægning. Medens Landets normale Nedbør i Maj er 40^{mm} , faldt der saaledes i Københavns Amt 96^{mm} og paa Sjælland i Gennemsnit 89^{mm} , med Minimum i Holbæk Amt 75^{mm} ; i Vejle

Amt var Nedbøren 98^{mm} og i Hjørring Amt 91^{mm}. Bornholm var derimod gunstig stillet med kun 41^{mm}.

Vinterens og Foraarets store Fugtighed paavirkede meget uensartet de forskellige Egne og Avlsbrug, alt efter Jordbunds- og Højdeforhold samt Vandafledningens bedre eller slettere Tilstand, men for alle Egne og under alle Forhold gjaldt det dog, at Saaningen afsluttedes meget sent.

Men ogsaa paa anden Maade virkede det kolde Foraar uheldig. Vintersæden, der havde udviklet sig fortrinlig i Vinterens Løb, led meget under det vaade, raa Vejr; Hveden blev gul, Rugen ofte tynd og trykket i Væksten; mest gik det dog ud over Græs-væksten, der tidligere paa Aaret havde været lovende, men nu stod fuldstændig stille. Selve Saaningsarbejdet faldt imidlertid bedre ud, end man havde ventet efter den frostfri Vinter og den store Vintervæde. Uagtet Frosten ikke havde skørnet Jorden, lode Beretningerne dog ret samstemmende om, at denne faldt bekvem for Redskaberne — et Forhold, der uden Tvivl maa tilskrives den gode Efteraarspøjning af Jorden i ualmindelig gunstig Tilstand.

I Juni Maaned begyndte Bundfugtigheden at mindskes. Maanedens Middeltemperatur var ganske vist noget under Normalen, særlig paa Øerne, men dog høj nok til at give gode Vækstforhold for vel drænedede Jorder og særdeles lovende paa lette. For disse sidste blev ogsaa Maanedens rundelige Nedbør af megen Gavn. Den varierede i de forskellige Amter mellem 79^{mm} (Hjørring Amt) og 114^{mm} (Randers Amt), medens 30 Aars Iagttagelser vise et Gennemsnit af 45—54^{mm}. Bornholm danner dog en Undtagelse, idet Regnmængden her kun var 26^{mm}.

Det var fornemmelig Græsvæksten, som udviklede sig fortrinlig i Juni Maaned og derfor gav usædvanlig stor Hørigdom, især paa Agrene. For Indbjærgningen af den store Græsafgrøde vare Vejrforholdene derimod meget ugunstige. — Juni Maanedes Middelkarakter var saaledes heldig for Plantevæksten som Helhed, kun paa de meget lave og kolde Jorder var Udviklingen ringe, og de nordlige og vestlige Egne lede under de første Dages stormende Vejr, der satte Rugmarkerne meget tilbage.

Juli Maaned gav endelig heldigt Vejr for Indbjærgningen af den store Høafgrøde, saaledes at denne kunde faas ind i sund Tilstand, dog af en noget grov — sent høstet — Kvalitet. Maaneden var forholdsvis tør, idet Middeldnedbøren (66^{mm}) kun blev overskreden i Ribe Amt (79^{mm}). Københavns Amt fik 60^{mm}, Bornholm 56^{mm}, hvorimod Jyllands tre nordlige Amter ikke fik mere end 28—30^{mm}. Vare Nedbørsforholdene saaledes ret gunstige, var Temperaturen til Gengæld meget for lav, Landbohøjskolens Middelvarme var saaledes 2,4° C. under det normale; noget bedre vare Forholdene i Landets vestlige Egne, hvor Tarm kun havde 1,9° under Stationens Middeltemperatur. Juli Maanedes forholdsvis ringe Varme kunde saaledes ikke bøde paa den sene Udsæd og Udvikling af alle Korn- og Rodfrugtafgrøder.

I Begyndelsen af August indtraadte den længe eftertragtede højere Varmegrad, der er saa nødvendig for en fyldig Kornudvikling. August Maanedes Middeltemperatur var $\frac{3}{4}$ ° C. højere end Normalen, og dette i Forbindelse med smukt solklart Vejr havde en særdeles god Virkning paa alle Afgrøder og bragte en heldig Afslutning af den sene Modning. For Vintersædsafgrøderne og de tidlig saaede Bygsorter fik vi imidlertid Varmen for sent til, at det kunde ventes, at Földudbyttet vilde blive stort, for Hvedens Vedkommende kom yderligere hertil, at dens Blomstring faldt i en regnfuld Periode, og da den ofte gik i Leje paa et tidligt Tidspunkt, kunde Kornudviklingen ikke foregaa ligelig; de mere sene Afgrøder, navnlig Havren, kunde derimod fuldt ud drage Fordel af August Maanedes høje Varmegrad. — I Løbet af Maaneden fremskyndedes Modningen, og Kornhøsten afsluttedes under fortrinlige Vilkaar i September, der ligesom August udmærkede sig ved varmt og overvejende tørt Vejr.

— De klimatiske Forhold have Aaret igennem stillet sig ulige gunstig for Landsdelene. Bornholm har været bedst stillet, navnlig ved den lille Nedbør i Maj, saaledes at Landsdelen kunde faa Saaningen udført paa normalt Tidspunkt og i bekvem Jord. Endvidere have alle lettere Egne været langt heldigere stillede end de sværere Jorder, og navnlig er det Jylland, Aaret har be-

gunstiget, idet den egentlige Vækstperiodes Temperatur her i ringere Grad var under Normalen end i det østlige Danmark; endelig faldt Høstperioden for Høafgrøderne heldigere for de senere udviklede end for de tidligere Egne, saa meget mere som de havde en mindre Nedbør i selve Høstmaanederne.

For hele Landet gælder det, at den sene Sædetid, den fugtige Sommer og den varme August og September maa have betinget en stor Høst til Fyld, der i Henseende til Kvalitet maa antages at være tilfredsstillende, takket være de sidste Sommermaaneders gode Vejrforhold, medens den kolde Juli og den sene Saaning vare en Hindring for et stort Foldudbytte, navnlig af Vintersæd.

For Bælgsædsafgrøderne har den fugtige Vækstperiode været gunstig, hvorimod den samme Aarsag, i Forbindelse med Juli Maanedes lave Varmegrad, har været ødelæggende for Boghvedeafgrøderne. Hvad Rodfrugterne angaar, var den vaade, kolde Forsommer uheldig for alle Sorter, mest for de tidlig saaede, saasom Sukkerroer og tidlig modne Kartoffler. Sukkerroernes Kvalitet blev betydelig fremhjulpen ved August og Septembers varmere Vejrforhold, men til Fremme af Mængdeudbyttet kom Varmen for sent. For Runkelroernes Vedkommende — den for Øerne vigtigste Foderroe — gælder omtrent det samme som for den nær beslægtede Sukkerroe; Varmen kom for sent, og Høst-udbyttets Kvantitet blev derfor tarvelig. Jyllands betydeligste Foderroe, Turnips (og Kaalrabi), der udsaaes og udvikler sig senere, har haft gunstigere Vækstforhold og har bedre evnet at drage Fordel af de varme Høstmaaneder.

Græsningsforholdene i Landbrugsaaet 1897—98 have som Helhed været meget gunstige. De milde Efteraarsmaaneder i 1897 tillod at udstrække Græsningsstiden betydelig over det normale, og Græsvæksten var ualmindelig god efter Aarstiden. I Foraaret 1898 indtraf mindre gode Vilkaar ved Maj Maanedes kolde og regnfulde Vejr, der dels hemmede Græsvæksten, dels hindrede Græsningen. Men fra Juni Maanedes Midte lige til Periodens Slutning vare Græsforholdene til Gengæld væsentlig heldigere end under almindelige Forhold, hvad der dels skyldtes

Sommermaanedernes store Nedbør, dels Høstmaanedernes høje Temperatur. —

Vi gaa derefter over til de fra Amterne indgaaede Høstberetninger. I disse nævnes i Aar ikke meget om Plantesygdomme og Insektangreb. I Beretningen fra Præstø Amt bemærkes fra Vallø Gods, at Hveden har faaet Rustangreb saavel paa Straa som paa Kærne, og fra Vallø Birk, at den er bleven angrebet af Snegle langs med Hegnene, hvorhos Svendborg Amt fra en enkelt større Jorbruger har erfaret, at Hveden er angreben af Brand. Fra Københavns Amt nævnes en enkelt Landbrugers Klage over, at Insekter have udhulet Rugkærnerne, fra Odense Amt, at Byggen paa en enkelt Egn skal have lidt af Svamp i Foraaret, og fra Aarhus Amt, at enkelte Indberetninger omtale den Skade, Larver have tilføjet Rugen og Byggen. Fra Svendborg Amt meddeles endelig, at Kartoflerne paa enkelte svære Jorder ere angrebne af Svamp, og at det fra et Par Steder er indberettet, at Rodfrugterne have lidt af Oldenborrelarvers Angreb.

Af de mere almindelige Udtalelser om Høsten i Amternes Beretninger skal man anføre følgende:

Fra Københavns Amt: «Fra alle Sider klages over de uheldige Virkninger af den stærkt regnfulde Forsommer med dens lave Temperatur». — Fra Frederiksborg Amt: «Den kolde og regnfulde Forsommer har indvirket skadelig paa Rodfrugterne, men omvendt i kvantitativ Henseende bevirket et gunstigt Resultat af Høsten, ligesom Fugtigheden navnlig paa lettere højtliggende Jorder har været gavnlig for Vaarsæden, der ikke kan taale en tør Forsommer. Da Sæden overalt er kommen særdeles godt i Hus, maa Høsten i det hele siges at være lidt over Middelhøst, uagtet Vintersæden ikke lader til at være synderlig givtig og Heets Kvalitet paa Grund af uheldige Vejrforhold i Højbjergningstiden til Dels er bleven noget forringet». — Fra Bornholms Amt: «Bestyrelsen for Bornholms landøkonomiske Forening har udtalt, at Høsten overtraf i Regelen Forventningerne; skønt Foraaret kom sent, og Sommeren var meget tør, voksede Sæden alligevel godt til, og Høstvejret var meget heldigt, saa Kvaliteten blev god». — Fra Hjørring Amt: «Som det af Indberetningerne vil ses, maa Høsten i Aar siges som Helhed

at staa endog ikke saa lidt over en Middelhøst, og særlig paa de lettere Jorder har Høsten givet langt over et Normaludbytte, hvilket særlig skyldes den ualmindelig vaade Sommer og det gode Høstvejr. Vinteren var meget gunstig for Vintersæden, idet den var meget mild og saa temmelig fri for Sne, saa at Sæden stod ualmindelig godt ved Foraars tiden, men da kom en kold og vaad Periode, der dels hemmede Udviklingen af Vintersæden, der blev noget spids, og dels en Tid lang hindrede næsten alt Markarbejde, hvorfor Vaarsæden og særlig Havren gennemgaaende blev saadet meget sent. Den af faa korte varme Perioder afbrudte Kulde og vedholdende Regn holdt derpaa længe al Vegetation en Del tilbage, ligesom der under Rugens Blomstring var nogen Blæst og Nattefrost, der har bevirket en mindre god Kærnesætning. Derimod udviklede Vaarsæden sig gunstig under de senere paafølgende varme Perioder, saa at den gav et godt Udbytte og i særlig høj Grad paa de meget lette Jorder, der kunne behøve næsten al den Regn, de kunne faa, og derfor have haft stor Gavn af den regnfulde Sommer. Imidlertid nærrede man grundet Frygt for, at den sildig saaede Sæd ikke vilde blive moden, men et Par varme og tørre Perioder, særlig i Høstens Tid og i September Maaned, bragte Sæden til Modenhed i det væsentlige og medførte, at Høsten, om den end faldt sent, dog skete under særlig gunstigt Vejr». — Fra Thisted Amt: «Skønt det i det hele har været koldt i For sommeren, har der dog ikke været synderlig Nattefrost, og dette i Forbindelse med megen Fugtighed i Sommermaanederne er Grunden til den rige Afgrøde af Foraarssæd og Hø».

I den efterfølgende Tabel gives en Oversigt over, hvorledes Udfaldet af Høsten for hver af de forskellige Sædarter m. m., saavel hvad Kvantiteten som hvad Kvaliteten angaar, er blevet bedømt i de enkelte Amter, idet Karakteren g (godt) er Udtryk for Middelhøst. De af Amterne afgivne Bedømmelser ere Gennemsnitsresultatet af Opgivelser, de have indhentet fra Jordbrugere, Retsbetjente og Landboforeninger inden for hvert Amts Omraade.

Amtene.	Hvede.			Rug.			Byg.			Havre.		
	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.
Københavns . . .	g	g	128	g?	g	121	g	g	112	mg?	mg?	84
Frederiksborg . .	g	g	129	g	g	121	g	mg	113	mg	mg	87
Holbæk	g	g	128	g	g	121	mg	mg	112	mg	mg	85
Sorø	g	g	128	g	g	121	mg	mg	116	mg	mg	88
Præstø	g	g	129	g	g	121	g	mg	113	mg	g	85
Bornholms	mg	mg	130	g	g	122 ^{1/2}	mg	mg	113	mg	mg	83
Maribo	g?	mg	132	g?	mg	123	g+	mg?	114	mg?	mg?	83
Svendborg	mg?	mg?	129 ^{1/5}	mg?	mg?	122 ^{1/2}	mg?	mg?	112 ^{2/10}	mg	mg	82 ^{1/3}
Odense	g	g	128	mg	mg	122	mg	mg	114	mg	mg	82
Vejle	mg	mg	132	g	mg	123	mg	mg	112	mg	mg	84
Aarhus	g+	g	126 ^{1/3}	g	g?	118 ^{1/2}	mg?	mg?	111 ^{3/4}	mg+	mg	85
Randers	mg	g+	128	mg?	g+	121	mg?	mg?	112	ug?	mg+	83
Aalborg	g+	mg?	127	mg?	g	119	mg	mg	114	mg+	mg+	79
Hjørring	mg	mg?	126	g	g	120	mg?	mg?	108	mg	mg?	79
Thisted	g+	g?	124 ^{2/3}	tg+	g+	119 ^{1/5}	mg?	mg	106 ^{10/11}	mg+	mg+	82 ^{10/11}
Viborg	mg	g	"	g	g?	120	mg	mg	105 ^{1/2}	mg	mg	79 ^{1/2}
Ringkøbing	mg?	tg+	125	g+	g	119	mg?	mg	105	mg+	mg	80
Ribe	g	g	128	g	g	119	g	g	101	mg	mg	78
Gennemsnit for hele Landet . . . . . }	g+	g+		g	g		mg?	mg?		mg	mg	

Anm. H. V. = Hollandsk Vægt.

Om de enkelte Sædarter m. m. skal bemærkes:

Hveden og Rugen synes begge at have givet en Middelhøst, baade hvad Kvantiteten og hvad Kvaliteten angaar, idet dog Udbyttet gennemsnitlig har været noget bedre for Hvedens end for Rugens Vedkommende (g+ imod g). I vort største Hvedeamt, Maribo, karakteriseres imidlertid Hvedehøstens Kvantitet som under Middelaars.

Af de mere specielle Udtalelser om Vintersæden anføres følgende:

Fra Københavns Amt: «Vintersæden stod svær og gik tidlig i Leje; den fyldte godt, men skæpper meget lidt i Forhold til Fylden». — Fra Frederiksborg Amt: «Vintersæden indeholdt megen Lejesæd, hvorfor dens Halm maa betegnes som mindre god». — Fra Præstø Amt: Møens Landboforening: «Hveden og Rugen fylder godt i Straaet, men i Kærnen kun lidt og er derfor langt under Middelhøst»; Vemmetofte Gods: «Den kolde og regnfulde Tid, da Vintersæden befrugtedes, har navnlig paa Rugen virket skadelig, medens Varmen i

Bælg-sæd.		Boghvede.		Raps og andre Handelspl. 1).		Kartofler.		Sukker-roer.		Andre Rodfrugter.		Agerhø.		Enghø.		Sommergræsning.
Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	
g	g+	"	"	mg	mg	g?	g+	tg	mg	tg?	g	mg+	g	g+	g	mg
g	g	g	g	tg	g	tg	g	g	mdl	tg	g	g	g	g	g	mg
mg	g	"	"	"	"	g	g	"	"	g	g	mg	g	mg	mg	mg
mg	g	"	"	"	"	g	g	"	"	g	g	mg	g	g	g	mg
g	g	"	"	"	"	g	g	g	"	g	g	mg	g	g	g	mg
g+	g+	g	g	mdl?	g?	g+	g+	g?	g+	g	g	mg+	g+	mg?	g+	mg
g+	g+	g	g+	g?	g+	g	g	g+	g	g?	g+	mg+	mg?	mg?	mg?	mg+
mg	mg	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	mg
mg	g	mdl	mdl	g	g	g	g	g	g	g	g	g	mg	mg	mg	mg
mg?	g+	g?	g	g?	g	g	g	"	"	g	g+	mg+	mg	mg	mg	mg
mg?	mg?	g?	g?	g+	g	g	g	"	"	g	g	mg+	mg	mg	mg	mg
mg?	mg?	mdl+	g?	"	"	g?	g	"	"	g+	g+	g?	mg+	mg+	mg+	g?
mg	mg?	"	"	"	"	g?	g+	"	"	g+	g+	g?	mg+	mg+	mg+	mg+
mg?	mg?	"	"	"	"	g?	g+	"	"	g+	g+	g?	mg+	mg+	mg+	mg+
g+	g	mdl	mdl	g+	g	g?	g	"	"	g	g	g?	mg	mg	mg	g?
mg?	g	mdl+	g?	"	"	g	g	"	"	g+	g+	g?	mg+	mg	mg?	mg+
g	g	mdl	mdl	"	"	g	g	g	g	g	g	mg	mg	mg	mg	mg
mg?	g+	g?	g	g	g	g?	g+	g	g+	g?	g	mg+	mg?	mg	mg?	mg

1) Til «andre Handelsplanter» henregnes **Hør, Humle, Kommen** m. m.

August og September har virket overmaade heldig paa al Sæden». — Fra Maribo Amt: «Det fugtige Foraar og den vaade og kolde Sommer har i væsentlig Grad hemmet Hvedens og Rugens Kærneudvikling». — Fra Odense Amt: «Al Halmafrøde angives at være over Middelhøst; Hvede- og Rugkærnen angives flere Steder at have tabt noget i Udvikling ved Nedslag før Skridningen og paa Grund af Sommerkulden (Smaasæd). Auguststormene have nogle Steder knækket og spildt en Del Sæd». — Fra Aarhus Amt: «Det fremhæves i saa godt som alle Indberetningerne, at det kolde og regnfulde Sommergejr i høj Grad har hemmet Væksten af Vintersæden. For Rugens Vedkommende udtales, at Storm og Kulde i Blomstringstiden og Regn og Kulde under Kærneudviklingen have bevirket, at, medens Halmudbyttet er rigeligt, er Kærneudbyttet kun ringe. Hveden omtales at være bleven slaadet ned af Blæst og Regn efter Skridningen, hvorfor Kærnerne kun bleve smaa og lidet melholdige». — Fra Hjørring Amt: «Hveden har givet godt og vel et Normaludbytte, særlig i kvalitativ Henseende, men da denne

Sædarten dyrkes meget lidt her i Amtet, har en Gennemsnitsberegning for dens Vedkommende næsten ingen Betydning. Rugen har givet et Normaludbytte, noget mere for Straaets end for Kærns Vedkommende, og Aarsagen hertil er som foranført særlig, at denne Sædarten, der havde overvintret særdeles godt, under Blomstringen led ved den herskende Blæst og Nattefrost, saa at Kærnesætningen blev noget tynd.

Byggen og Havren, særlig den sidste, synes baade kvantitativt og kvalitativt at have givet et Udbytte, der har været væsentlig over Middelhøst, Havren i endnu højere Grad end Byggen (mg mod mg?).

Om Vaarsæden ytres:

Fra Københavns Amt: «Udbyttet af Vaarsæden har været meget forskelligt, efter som man var heldig eller uheldig med Vejrliget i Saatiden». — Fra Aarhus Amt: «Med Hensyn til Vaarsæden stiller Forholdet sig langt gunstigere end for Vintersædens Vedkommende, om end Storm og Kulde ogsaa her have gjort Skade paa de Steder, hvor Saaningen har fundet Sted tidligst. Særlig Havren udviklede sig meget frodig og har givet en god Afgrøde». — Fra Aalborg Amt (fra Mølgaard Gods): «Vaarsæden og navnlig Havren er saa fortrinlig, at det er mange Aar siden, at Høsten heraf har været saa god som i Aar». — Fra Hjørring Amt: «Byg og Havre have begge overskredet en Middelhøst ikke ubetydelig, saavel i kvantitativ som i kvalitativ Henseende, hvilket særlig skyldes den store Fugtighed i Forsommeren i Forbindelse med de varme Perioder i Juni, Juli og September samt det ualmindelig gode Høstvejr. Dog klages fra nogle Steder over, at særlig Havren ikke blev rigtig moden paa de lavere og sværere Jorder, hvorfor den har en ringere Kvalitetsvægt».

Bælgsæden maa antages i det hele at have givet noget over Middelhøst, navnlig for Kvantitetens Vedkommende.

Fra Svendborg Amt bemærkes: «Fra flere Steder klages over, at Bælgsæden ikke kunde modnes, da den i det vaade Vejr vedblev at vokse i Stedet for at sætte Bælge, og den maatte derfor anvendes til Staldfodring».

Boghveden har givet et meget tarveligt Udbytte, langt under Middelhøst baade for Kvantitetens og for Kvalitetens Ved-

kommende. Denne Sædart synes tilmed i særlig Grad at være mislykket i Jylland, hvor den har størst Betydning.

Fra Ribe Amt ytres: «At Boghveden afviger fra det almindelige, skyldes den kolde og fugtige Sommer». — Lignende fra Odense Amt.

Af Raps og andre Handelsplanter maa Afgrøden for Kvantitetens Vedkommende sættes langt under Middelhøst, medens Kvaliteten gennemsnitlig kan betegnes omtrent som en Middelhøst.

Fra Svendborg Amt bemærkes: «Humlen er saa godt som overalt bleven mislykket paa Grund af betydelig Regn og Kulde i Forsommeren». — Fra Odense Amt: «Humlen angives alle Vegne fra som slet og aldeles mislykket».

Kartoflerne maa gennemsnitlig antages, hvad Kvantiteten angaar, at have givet lidt under et Middelaars Afgrøde, medens Kvaliteten synes at svare til en ret god Middelhøst. Sygdom ses ikke i Aar at være optraadt i nogen væsentlig Grad.

Fra Københavns Amt ytres: «Tidlig lagte Kartoffler ere daarlige, sildig lagte gode». — Fra Maribo Amt: «Den megen Væde i Foraaret har skadet Kartofflerne en Del». — Fra Svendborg Amt (som tidligere anført): «Kartoflerne ere paa enkelte svære Jorder angrebne af Svamp». — Fra Hjørring Amt: «Kartoflerne led under den megen Kulde og tillige under den store Fugtighed».

Udbyttet af Sukkerroerne, der fornemmelig dyrkes i Præstø, Maribo og Odense Amter, maa for Kvantitetens Vedkommende sættes betydelig under Middelhøst, hvorimod Kvaliteten kan antages at have været ret tilfredsstillende.

Fra Møens Landboforening i Præstø Amt bemærkes: «Sukkerroerne ville vistnok kun give et lille Udbytte, hvilket nærmest den Kulde, vi havde i Forsommeren, er Skyld i». — Fra Maribo Amt: «Det daarlige Udbytte af Sukkerroerne skyldes sen Saaning paa Grund af det vaade Foraar, dernæst den kolde og fugtige Sommer samt Tørke i August».

Af de andre Rodfrugter synes Udbyttet i kvantitativ Henseende paa Øerne (væsentlig Runkelroer) at have været adskillig under, men i Jylland (væsentlig Turnips) svarende til en Middelhøst, medens Kvaliteten paa Øerne kan sættes lig et Middelaars, i Jylland noget over.

Fra Københavns Amt ytres: «Derimod have Roer gennemgaaende været utilfredsstillende og overhovedet Rodfrugtavlen tarvelig. Lægningen foregik sent paa Grund af det regnfulde Foraar, Springen var langsom og mangelfuld, saa der kom Spring i Rækkerne, og vedvarende Væde og Kulde gjorde ogsaa Væksten langsom». — Fra Vallø Gods i Præstø Amt: «Vækstperioden har særlig for Rodfrugternes Vedkommende været saa begrænset, at Udbyttet saavel som Afgødens Kvalitet er særdeles lidet tilfredsstillende». — Fra Øster-Larsker Sogn i Bornholms Amt: «Rodfrugterne bleve paa Grund af Regn i Foraaret for sildig saade og i Sommerens Løb trykkede af Tørke og Kulde». — Fra Hjørring Amt: «Rodfrugterne led meget under den megen Kulde, men de have dog rettet sig godt igen under de senere varme Perioder og antages at give godt og vel et Normaludbytte».

Høhøsten er i sin Helhed falden særdeles godt ud, og den synes at have været endnu bedre i Jylland end paa Øerne. Af Agerhøet har det kvantitative Udbytte været fortrinligt baade i Jylland og paa Øerne; Kvaliteten har ligeledes i Jylland været langt over Middelhøst, om den end ikke er naaet fuldt i Højde med Kvantiteten, medens den paa Øerne gennemsnitlig har svaret til en god Middelhøst. For Enghøets Vedkommende har Udbyttet i Jylland baade kvantitativt og kvalitativt været betydelig over Middelhøst, paa Øerne gennemsnitlig som en god Middelhøst, dog noget bedre for Kvantiteten end for Kvaliteten.

Sommergræsningen ses ligeledes at have været meget tilfredsstillende. Kun i Bornholms Amt er den ikke karakteriseret højere end som middelgod, i alle Landets øvrige Amter, særlig i de jyske, derimod langt over.

Af de særlige Udtalelser om Høhøsten og Sommergræsningen skal man anføre følgende:

Fra Sorø Amt: «Fra enkelte Steder klages der over, at Engene have staaet under Vand i Foraaret. Agerhøet har været til Stede i rigelig Mængde, men det vaade Vejr under Indhøstningen skadede Kvaliteten». — Fra Næsbyholm og Bavelse Godser i Præstø Amt: «Grunden til Enghøets daarlige Kvantitet og Kvalitet er den, at Engene hele Foraaret og til Dels hele Sommeren vare oversvømmede af den rigelige Væde». — Fra Vejle Amt: «Hø er

bjærget i udmærket Tilstand». — Fra Aarhus Amt: «Agerhø og Enghø samt Sommergræsningen har været meget rigelig, idet den store Nedbør har fremmet Væksten heraf. Men medens Kvantiteten saaledes har været særdeles god, er Kvaliteten af Høet ifølge flere Indberetninger bleven forringet noget paa Grund af Regn under Bjærgningen». — Fra Hjørring Amt: «Hvad Høhøsten angaar, har den udbragt langt over et Normaludbytte, ja Agerhøet betegnes fra de fleste Steder endog med Karakteren ug, særlig i kvantitativ Hensende, hvilket skyldes den meget fugtige Forsommer. Sommergræsningen har, som det vil ses, af samme Grund været betydelig over normal». — Fra Ringkøbing Amt: «Agerhøhøsten er Aarets bedste Høst. Den maa, hvad Kvantiteten angaar, betegnes som en særdeles god Høst. For Kvalitetens Vedkommende maa³ Betegnelsen vel sættes lidt lavere, men ogsaa for dens Vedkommende maa Høsten kaldes meget tilfredsstillende. Enghøhøsten staaer vel en Del tilbage for Agerhøhøsten, men er dog over Middelhøst, saavel hvad Kvantitet som hvad Kvalitet angaar». I en Indberetning til Amtet fra Skjern ytres: «Engene have mange Steder, især i Skjernaadalen, lidt af Over-
svømmelser, der have forringet Høets Værdi meget betydeligt, endog i den Grad, at flere Hundrede Tdr. Land af de lavere Enge henligge ubjærgede».

Som det altsaa fremgaar af det foran staaende, har Høsten — naar man tager det summariske Resultat af samtlige Indberetninger — for Agerhø, Enghø og Vaarsæd været langt over Middelhøst, og paa samme Stede finde vi Sommergræsningen. Middelhøst eller noget derover angives for Vintersæd og Bælgsæd; Middelhøst eller noget derunder angives for Kartoffler og Rodfrugter (undtagen Sukkerroer); langt under Middelhøst staa endelig Boghvede, Raps og andre Handelsplanter samt Sukkerroer. — Ved enhver af de fire Hovedkornsorter karakteriseres Kvantitet og Kvalitet ens, men i øvrigt finde vi, at hvor Høsten har været god (Bælgsæd og Hø), var Kvantiteten gunstigere end Kvaliteten, men at, hvor Høsten har været mindre god eller slet (Rodfrugter, Handelsplanter o. s. v.), var Kvaliteten gunstigere end Kvantiteten.
